

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

Нуридин С.Н.nuridin.sandugash2014@yandex.ru

Ғылыми жетекшісі: Муратханова М.Б.,

Кандидат юридических наук, доцент кафедры уголовно-правовых дисциплин

Евразийского национального университета Л.Н. Гумилева.

Өлім жазасы туралы мәселелер күні бүгінге дейін қоғамдық талқылаудың аса маңызды мәселелерінің бірі болып табылады. Жалпы Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексіне сәйкес, өлім жазасына сотталған адамды ұстағанда, оны күшейтілген күзетпен және жалғыз адамдық камерада оқшаулаумен қамтамасыз етілуі тиіс. Жалпы өлім жазасы түріндегі жазаны орындау біздің осы жаңа қылмыстық атқару кодексінде көрініс тапқан болатын. Ал бұрындары бұл құпия болып, арнайы заңдармен реттелетін. Сотталушы, егер кешірім жасау туралы өтініш берген болса, үкімнің орындалуы Қазақстан Республикасының Президенті шешім қабылдағанға дейін тоқтатыла тұрады және жалпы тұлға өлім жазасына кесілгеннен кейін, бір жылдан кейін орындалады. Ол мерзімнің берілу себебі, оған апелляциялық, кассациялық наразылық жасау үшін, кешірім сұрауға мүмкіндік беріледі. Ең маңызды тенденциялар туралы айтатын болсақ, келесідей ойларды айтуымызға болады, ол әлемдік қоғамдық бірлестіктермен бірге, жаңа өмірге өлім жазасыз кіреді. БҰҰ қылмыстылықты ескерту және қылмыстың әділдігі жөніндегі комиссияның 1996 жылғы соңғы елу жылдық зерттеулеріне негізделі көп мемлекеттердің тәжірибелерінде және заңдарында өлім жазасынан бас тартуда күшейтетін тенденцияларын бекіткен. Қазіргі таңда осы жазаның түрінен 130 мемлекет бас тартса, соның ішінде 30 мемлекет тәжірибесінде соңғы он жыл ішінде қолданбаған. Ал 68 мемлекет осы жаза түрін қолдануды сақтап қалып отыр. Яғни Қытай, Иран, Сауд Арабиясы, Пәкістан, АҚШ сынды бірқатар елдердің және Еуропада жалғыз Белоруссияның одан бас тартатын түрі көрінбейді.

Елімізде өлім жазасы Кеңес өкіметі тарағанға дейін 39-бапта қолданылды. 1959 жылғы Қазақстанның Қылмыстық кодексінде 1987 жылғы 1 қаңтарға дейін 33-бапта көрсетілген. Тәуелсіздік алғаннан кейін 1997 жылы Қылмыстық кодекс қабылданып, ол 1998 жылдың 1 қаңтарынан күшіне енді. Мұнда өлім жазасы 13 түрлі қылмыс құрамында қалдырылған болатын. Бірақ, қазіргі күні өлім жазасы екі-ақ түрлі жағдайда іске асады. Ауыр қылмыстарға, содан кейін террорлық әрекет пен отанға опасыздық жасауда. Өлім жазасы қазіргі заң бойынша бізде әйелдерге, кәмелеттік жасқа жетпегендерге, 65-ке толған ер адамдарға қолданылмайды. Сонымен бірге, бүгінде ізгілікті шара ретінде өлім жазасына 2003 жылдың 17 желтоқсанында Президентіміз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Жарлығымен өлім жазасына мораторий енгізді. Бұл мораторий кезінде, өлім жазасына үкім шығарылғанымен орындалмайды.

Мораторий жарияланғалы Қазақстанда оған балама ретінде өмір бойы бас бостандығынан айыру жазасы қолданылып келеді. Қазіргі таңда еліміз бойынша 100-ге тарта адам өмірінің қалған бөлігін темір тордың арғы жағында өтеуде. Өлім жазасының «тірілгенін» қалайтындар түрмеде адамды өлгенше ұстап отыру бос шығын дегенді айтады. Мәселені мәжілісте де көтерді. Ал енді біреулері ол терроризмнің алдын алу үшін, арам пиғылдыларды сабасына түсіру үшін керек деп есептейді. Жазаның бұл түрін қолдамайтындар да қоғамда жетіп-артылады. Қысқасы, пікірлер қайшылығы әлімсақтан толастаған емес.

Конституцияда өлім жазасы екі жағдайда қарастырылған. Оның бірі – террористік актілермен адамдардың өліміне әкелетін қылмыс жасаған қылмыскерлерге, екіншісі – әскери-

соғыс уақытында сатқындық, опасыздық секілді аса ауыр жазаларға өлім жазасы тағайындалатыны жазылған. Осыған орай, Қылмыстық кодекс жобасында осы екі негізден туындайтын оншақты қылмыс санаттарына өлім жазасы қаралады. Бұдан бөлек, өмір бойына бас бостандығынан айыратын қылмыстық баптар да бар. Жалпы, бұл аса нәзік қана емес, өте күрделі де мәселе. Әрбір орын алған қылмыстың қоғамға қатысты сипаты, азаматтарға әкеп соқтыратын сипаты, алдағы уақытта қайталанбауы үшін алдын алу бағытындағы әсер ету сипаты – бәрі-бәрі екшелуі, пысықталуы керек. Соның негізінде Қылмыстық кодекстегі оншақты қылмыс құрамына өлім жазасы қарастырылып отыр. Дегенмен, осының өзін азайта түсу туралы ұсыныстар да айтылып жатыр. Ал толықтай алып тастау мүмкін емес, өйткені Ата заңымызда бұл жазылып тұр, оның аясынан шыға да алмаймыз.

Конституциядағы соңғы өзгертулерде көрсетілгендей, кейбір ерекше жағдайлардан басқа реттерде өлім жазасы іс жүзінде қолданыстан алынып тасталынды. Бұл, бір жағынан, Конституциямыздың әлемдік стандарттарға сәйкестілігін қамтамасыз етті. Екінші жағынан, мемлекетіміздің зайырлы, демократиялық, құқықтық тұрпатын көрсетті.

Осы күнге дейін қоғамымызда өлім жазасы туралы екіұдай пікір болып келді. Біреулер өлім жазасын қалдыруды жақтаса, екіншілер оны алып тастауды қолдап, нәтижесінде қазақстандық заң шығарушыларымыз “Жаратқан өзі берген жанды өзі ғана алады” деген адамгершілік ұстанымға негізделген соңғы бағытты заң жүзінде негіздеді. Бұл адам тағдырының біздің мемлекетте жоғары бағаланатынын көрсетеді, себебі, Конституциямызда адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары ең басты құндылық делінген.

Осы ең ауыр жаза түрі өлім жазасын қолдау мен қарсылықтағы дауды тізбектеп көрсетсек:

Өлім жазасының қажеттігі туралы ең алғашқы теоретикалық тұжырымдама 1764 жылы итальян заңгері әрі ағартушысы Ч. Беккарианың «Қылмыстар мен жазалар туралы» деген еңбегінде кеңінен көрініс тапты. Ал өлім жазасына қарсы шыққандардың арасында Вольтер, Гегель, Милль және Монтескье сынды алыптар болды. Беккариа бастаған топтың пайымынша, өлім жазасын қолдану мен оның аясын кеңейту барысында қылмыстар саны азаяды.

Өлім жазасы орындалған сәтке куә болған адамдардың басым бөлігі оған қарсы пікірде болады екен. Есесіне, бұл үрдіске қатысып көрмегендер өлім жазасын қуаттайтын көрінеді.

Бұл мәселе Біріккен Ұлттар Ұйымының назарынан тыс қалып көрген емес. Әрине, қанша құзырлы болса да бұл ұйым мемлекеттердің ішкі шаруасына көп жағдайда араласа алмайды. Әйтсе де, ол әлемдік қауымдастықтың атынан өлім жазасын қолдану барысында мынандай шектеулердің болғанын өтінген болатын: 1) өлім жазасы ең ауыр саналады, сондықтан оған қатысты аса ауыр қылмыстар тізімі қысқаруға тиіс. Бұл ретте «адам өліміне абайсызда әкеп соқтырған қылмыстар» тізімнен шығарылуы керек. 2) өлім жазасына 18-ге толмаған және 70-тен асқан адамдар тартылмауға тиіс. 3) емшек жасындағы сәбиі бар аналар мен жүкті әйелдер де өлім жазасынан босатылуға тиіс. 4) өлім жазасымен байланысты істерде айыпталушының құқығы жиі бұзылатындықтан БҰҰ барлық заңдылықтардың сақталуын талап етеді. Бұл жерде айыпталушының істің ашық тыңдалуына, апелляцияға, рақымшылық сұрауға деген құқығы болуы тиіс.

Жазаның осы түрін ең көп қолданатын мемлекет – Қытай болып отыр. 2009 жылға дейін қытайлықтар аса ауыр қылмыстыны атып өлтіріп келсе, бертініректе инъекцияға жүгінді. Түрлі мәліметтерге сәйкес, Қытайда жыл сайын 2-7 мың өлім жазасы іске асырылады. Яғни, Қытайда әлемдегі қалған барлық елдердегі жиынтық саннан көп адам өлім жазасына кесіледі. Тағы бір атап өтерлігі, Қытайдағы соттар қылмысқа қатысы бар деген күдіктілердің 99%-дан астамын айыпты деп таниды. Жалғыз қытай еліне емес басқа да елдерге көз жүгіртсек біздің елімізде келешекте өлім жазасы бар не жоқ деген пікірдің бірін өмірімізге енгізуімізге тура келеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. ҚР Қылмыстық кодексі 1997 жылы 16 шілде,
2. ҚР ҚДЖК 1997 жылы 13 желтоқсан ,
3. ҚР қылмыстық атқару кодексі 1997 жылы 13 желтоқсан,
4. Заң газеті,
5. Айқын газеті,
6. Ағыбаев А.Н. Қылмыстық құқық жалпы және ерекше бөлім,
7. Егемен Қазақстан газеті
8. А.П.Лаврин 1001 смерть-М., 1991,
9. Исследование о смертной казни А.Ф. Кистяковский – 2000,

УДК 343.9

ТАКТИКА ПОДДЕРЖАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО ОБВИНЕНИЯ

Нурмаганбетов Адиль Жумарзаевич

nemezidus@gmail.com

Студент 3 курса юридического факультета КарГУ им. академика Е.А.Букетова

Научный руководитель – Б.Р. Сембекова

Государственное обвинение является одной из неотъемлемых частей уголовного преследования и, в целом, судопроизводства, поскольку в каждом случае на стадии главного судебного разбирательства именно прокуроры выступают в качестве стороны обвинения. Их участие призвано обеспечить реализацию принципа состязательности и равноправия сторон в уголовном судопроизводстве. Процессуальный статус государственного обвинителя определяется УПК РК 13 декабря 1997 года, законом РК «О Прокуратуре» от 21 декабря 1995 г, ведомственными нормативно-правовыми актами. Так, согласно Закону РК «О Прокуратуре», государственное обвинение есть представление интересов государства в суде.

Поддержание государственного обвинения – одна из ключевых функций органов прокуратуры, в процессе осуществления которой прокуроры в качестве представителей государственных интересов в силу специфики поддержания государственного обвинения сталкиваются с необходимостью принятия тактических решений и разрешения тактических задач. Умение государственного обвинителя принять наиболее оптимальное тактическое решение, применить эффективные тактические приемы в процессе поддержания государственного обвинения, несомненно, являются показателями профессионализма государственного обвинителя. В Послании народу Казахстана президент республики Н.А.Назарбаев определил необходимость повышения уровня профессионализма всех государственных служащих в погонах как приоритетное направление совершенствования работы всех государственных институтов [1]. Поддержание государственного обвинения существенно отличается от надзорных функций, осуществление которых возложено на органы прокуратуры, что, несомненно, приводит к возникновению определенных проблем у прокуроров в процессе подготовки и непосредственного представления интересов государства в суде. Рассмотрению данных проблем и предложению путей их решения и посвящена данная работа.